

ПРОФЕСОР ВОЛОДИМИР АНДРІЙОВИЧ МОТОРНИЙ У СПОГАДАХ СИНА

Отримавши пропозицію від редколегії збірника “Проблеми слов’янознавства” поділитися спогадами про батька – професора Володимира Андрійовича Моторного, я, відверто кажучи, не знав, з чого почати: з мого дитинства, з вражень від спілкування з ним у родинному колі чи, навпаки, розповісти про нього як про науковця і педагога, адже робота Володимира Андрійовича, яка завжди була його основним життєвим зацікавленням, вплинула і на мій професійний вибір, і на життєвий шлях одного з його онуків. Хочу зазначити: в родині на мене ніколи не тільки не “тиснули”, а навіть жодного разу не пропонували обрати професію батька. Але вся домашня атмосфера була буквально “насичена” богемістикою: навколо неї точилися розмови, нею насамперед поповнювалась чимала домашня бібліотека – особлива гордість Володимира Андрійовича. До цього, безумовно, додалось і моє багаторічне перебування в Празі, коли батько працював там на дипломатичній роботі.

Про його ставлення до богемістики може, зокрема, свідчити один не всім відомий факт: Чехословацький іноземний інститут (Československý ústav zahraniční) нагородив В. А. Моторного спеціальною відзнакою за пропаганду чеської культури в світі. Зазначу, що нею зазвичай нагороджують етнічних чехів, які проживають за межами своєї країни. Але у цьому випадку чеська сторона зробила виняток – з огляду на особливий внесок Володимира Андрійовича.

Звичайно, були й інші нагороди за плідну роботу не лише в галузі богемістики, а й слов’янознавства загалом: державні премії імені В. Незвала і С. К. Неймана (Чехія), літературна премія “Домовіни” (ФРН) тощо. Але все це – результат, точніше, лише один з показників у роботі Володимира Андрійовича Моторного – автора близько п’ятисот наукових публікацій, численних перекладів, учасника десятків конференцій у Празі, Софії, Берліні, Любляні, Москві, Мінську, Варшаві, Києві, Львові. Батьку цікавився як окремими слов’янськими літературами, так і міжслов’янськими літературними зв’язками, зокрема в контексті взаємин з українською літературою та культурою загалом. Він був близько знайомий з багатьма українськими та зарубіжними літераторами, художниками, композиторами: Миколою Колесою, Володимиром Лучуком, Романом Іваничуком, Романом Лубківським, Василем Касіяном, Танасієм Младеновичем, Вацлавом Фіалою, Вацлавом Капліцьким, Йозефом Томаном, Павлом Громницьким, Дитріхом Шольце, Юрієм Кохом та іншими. З деякими з них багато років товаришував.

Дипломатична робота також дала Володимирові Андрійовичу можливість близько познайомитись і підтримувати добрі особисті контакти з таким відомими акторами і режисерами, як Любов Орлова, Сергій Бондарчук, Донатас Баніоніс, Андрій Міхалков-Кончаловський, Анатолій Папанов, композиторами Георгієм Свірідовим, Арамом Хачатуряном, співаками Карлом Готтом, Оленою Образцовою.

Зрозуміло, батька оточували не лише люди з відомими іменами. Він взагалі любив товариство, у нього було чимало друзів, просто добрих знайомих. Він був цікавим співрозмовником – і для тих, хто належав до покоління його батьків, і для мого, і, зрозуміло, для тих, хто зростав разом з ним. Навіть коли за станом здоров’я він уже не міг відвідувати університет, до нас часто приходили його товариші та колишні

студенти. Приходили не на лекції в домашніх умовах, а просто посидіти за чаєм, поговорити, послухати музику.

Батько завжди з приємністю згадував період свого життя, пов'язаний з роками, які він віддав дипломатичній службі, але, перервавши її з власної ініціативи, повернувся у Львівський університет, де протягом багатьох років очолював спочатку кафедру зарубіжної літератури, а потім слов'янської філології. Вважаю, що мені справді пощастило бути одним з його студентів.

Володимир Андрійович народився у родині, яка не була пов'язана з філологією. Його батько – Андрій Данилович – відомий геодезист, доктор технічних наук, професор Львівської політехніки, перший післявоєнний декан геодезичного факультету та завідувач кафедри цього навчального закладу, мати – Єлизавета Євдокимівна – випускниця сільськогосподарського інституту. Втім, серед близьких родичів батька філолог все-таки був. Це Олексій Баранников, дядько Володимира Андрійовича – індолог та фахівець з циганських мов, академік АН СРСР, директор Інституту сходознавства, відомий, зокрема, своїм перекладом зі санскриту епосу “Рамаяна”. Володимир Андрійович багато спілкувався з ним, але важко сказати, чи саме він вплинув на життєвий вибір свого племінника.

Переїхавши у 1945 р. з Харкова (де він народився 4 червня 1929 р.) у Львів, батько закінчив середню школу № 14, яка, зокрема, дала йому непогані знання французької мови. Попри те, що все своє життя він цікавився переважно літературними процесами, хист до вивчення мов у нього, безумовно, був: свого часу від різних знайомих у Празі я неодноразово чув про те, що у його чеській вимові зовсім не було характерного для багатьох іноземців акценту. Більше того: я багато разів був свідком того, як батько свідомо використовував у розмові специфічний празький діалект, чим буквально шокував тих, хто заздалегідь знав про те, що розмовляє не з чехом. Звичайно, в офіційній обстановці він послуговувався лише літературною мовою.

Одночасно з середньою школою Володимир Андрійович закінчив і музичну школу по класу скрипки, але вона так і не стала його улюбленим інструментом. Батько завжди надавав перевагу грі на фортепіано. Грав для друзів, для своїх дітей, доволі часто грав і для себе. Ніколи не забуду його неодноразові домашні “концерти”, коли він у чотири руки грав з Миколою Філаретовичем Колесою, з яким його пов'язувала багатолітня дружба. Отримана батьком музична освіта сприяла глибокому розумінню ним класичної музики: він часто слухав і виконував твори В. А. Моцарта, Й. С. Баха, А. Дворжака, хоча любив також народні пісні, джазові композиції тощо.

Чимало людей, які роками постійно спілкувалися з Володимиром Андрійовичем, ніколи, напевно, не бачили його без окулярів. Носив він їх з дитинства, з часом його зір значно погіршився. Очевидно, що різні люди по-різному на це реагують, батька ж непокоїло насамперед те, що він вже не міг читати стільки, скільки це робив раніше. Без перебільшення можна сказати, що в нашій родині взагалі був культ книги. Не буду приховувати: навчаючись в університеті, я не дуже часто відвідував бібліотеки, бо майже все необхідне міг знайти у нашій домашній книгозбірні: підручники, художні твори різними мовами, книги з філософії, історії культури, різноманітні енциклопедії, словники тощо. Кажуть, якщо природа у чомусь людину обмежує, то іншим наділяє її з запасом. Батько мав не лише прекрасний слух, а й феноменальну пам'ять. Тому поганий зір зовсім не перешкодив йому пам'ятати, в якій шафі і на якій полиці стоїть не тільки великий том, а й маленька брошура на декілька сторінок. Весь цей каталог він, практично, тримав у голові. Тому, готуючи лекцію або чергову публікацію,

Володимир Андрійович швидко і безпомилково знаходив на стелажах своєї домашньої бібліотеки потрібні йому матеріали. Взагалі, у процесі роботи батько міг забути про обід чи вечерю, але про все, що стосувалося книг – ніколи. До речі, про лекції: людина, яка десятки років читала їх студентам, не розуміла, як можна зайти в аудиторію, ретельно не підготувавшись, не оновивши матеріал. Та й свої статті і виступи на конференціях Володимир Андрійович ніколи не писав задля чергового звіту з наукової роботи. Мені було цікаво спостерігати, як він готував чергову публікацію: вишукував потрібні матеріали, звертався до своїх українських чи зарубіжних колег з проханням надати необхідну інформацію. У його особистому архіві збереглися рукописи багатьох письменників: їхні листи, автобіографії, написані на прохання батька і ніде не опубліковані тощо. В окремих папках – рецензії різних років, огляди тощо. Через дуже поганий зір Володимир Андрійович так і не зміг пристосуватися до роботи на комп'ютері, але з початком ери інтернету я регулярно шукав для нього нові матеріали, зокрема свіжі літературно-критичні публікації, які з'являлись у зарубіжній пресі тощо.

Є такий дещо шаблонний вислів: “Життя, віддане науці”. Але у цьому випадку він абсолютно точно відображає той шлях, який обрав і яким пройшов мій батько – професор Володимир Андрійович Моторний. Адже він зміг об'єднати в єдине ціле і свою роботу, і те, що його найбільше цікавило. На цій життєвій дорозі йому пощастило знайти собі люблячу дружину – мою маму Олену Леонідівну, яка його розуміла і завжди підтримувала в усьому.

Світла їм пам'ять!

Андрій МОТОРНИЙ

Кандидат філологічних наук, доцент, завідувач Підготовчого відділення для підготовки іноземних громадян до вступу у вищі навчальні заклади України Національного університету “Львівська політехніка”